

**AKADEMIK LITSEY O'QUVCHILARINING IJTIMOIIY FAOL FUQAROLIK  
KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH METODIKASINI  
TAKOMILLASHTIRISH**

**Qayimova Shahnoza Baxodirovna**

*Nizomiy nomidagi TDPU akademik litseyi  
ona tili va adabiyoti fani o'qituvchisi*

**ARTICLE INFO**

**ABSTRACT:**

**ARTICLE HISTORY:**

*Received: 29.0.2025*

*Revised: 30.03.2025*

*Accepted: 30.03.2025*

**KEYWORDS:**

*akademik litsey,  
ijtimoiy faol fuqarolik,  
kompetensiya, ta'lim  
metodikasi, innovatsion  
pedagogika, huquqiy  
ong, interfaol ta'lim.*

*Ushbu maqolada akademik litsey o'quvchilarining ijtimoiy faol fuqarolik kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish masalalari yoritilgan. Bugungi kunda jamiyatda fuqarolik madaniyatini yuksaltirish va yoshlarning ijtimoiy faolligini oshirish muhim masalalardan biri hisoblanadi. Shu bois, ta'lim jarayonida o'quvchilarning fuqarolik ongini rivojlantirish, huquqiy va ijtimoiy mas'uliyatini shakllantirishga xizmat qiluvchi innovatsion pedagogik metodlarni joriy etish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Maqolada akademik litsey o'quvchilarida fuqarolik kompetensiyalarini rivojlantirishga yo'naltirilgan metodik yondashuvlar, ta'lim dasturlariga integratsiya qilish usullari va samaradorlik omillari tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari asosida ilg'or pedagogik texnologiyalar va interfaol ta'lim usullaridan foydalanish bo'yicha tavsiyalar beriladi.*

**I.KIRISH.** Bugungi kunda ta'lim jarayoni faqatgina akademik bilim berish bilan cheklanib qolmasdan, balki o'quvchilarning ijtimoiy faolligini oshirish, ularni ongli va mas'uliyatli fuqaro sifatida shakllantirishni ham o'z oldiga maqsad qilib qo'ygan. Ayniqsa, akademik litsey o'quvchilarining ijtimoiy faol fuqaro sifatida shakllanishi jamiyat taraqqiyoti uchun muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli, mazkur ta'lim bosqichida o'quvchilarning ijtimoiy faolligini oshirish, ularni demokratik qadriyatlar asosida tarbiyalash, fuqarolik pozitsiyasini mustahkamlash hamda huquqiy va ijtimoiy mas'uliyatini rivojlantirish bo'yicha samarali metodikalar ishlab chiqish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Hozirgi globalizatsiya sharoitida yoshlarning fuqarolik ongini rivojlantirish, ularning ijtimoiy hayotga faol jalb qilinishini ta'minlash ta'lim tizimi oldida turgan muhim vazifalardan biri sanaladi. Ijtimoiy faol fuqaro – bu nafaqat jamiyatning rivojlanishida bevosita ishtirok etuvchi shaxs, balki milliy g'oya va qadriyatlarni anglagan, huquqiy ong

va huquqiy madaniyatga ega bo'lgan, ijtimoiy hayotning turli jabhalarida o'z pozitsiyasini faol ifodalovchi shaxsdir. Shu bois, akademik litsey o'quvchilari orasida ijtimoiy faol fuqaro sifatida shakllanish jarayonini ilmiy-nazariy asosda o'rganish va uni rivojlantirish metodikasini takomillashtirish zamon talabidir.

Mavzuning dolzarbligi shundaki, bugungi kunda O'zbekistonda ta'lim sohasida amalga oshirilayotgan islohotlar doirasida yoshlarning huquqiy va ijtimoiy savodxonligini oshirish, ularning davlat boshqaruvida va fuqarolik jamiyatida faol ishtirokini ta'minlash muhim o'rin tutadi. Shu nuqtai nazardan, akademik litsey o'quvchilarining ijtimoiy faol fuqaro sifatida shakllanishi uchun pedagogik metodlarning takomillashtirilishi, innovatsion texnologiyalarning ta'lim jarayoniga integratsiya qilinishi muhim ahamiyat kasb etadi. Xususan, interfaol metodlardan foydalanish, loyiha asosida o'qitish, muammoli ta'lim texnologiyalari, jamoaviy munozaralar, ijtimoiy loyiha va tadbirlarga jalb etish kabi pedagogik yondashuvlar yoshlarning ijtimoiy faolligini oshirishga xizmat qilishi mumkin.

Tadqiqotning asosiy maqsadi akademik litsey o'quvchilarining ijtimoiy faol fuqaro sifatida shakllanishini ta'minlashga yo'naltirilgan metodikani ilmiy jihatdan asoslash va uni takomillashtirishga qaratilgan pedagogik tavsiyalarni ishlab chiqishdan iboratdir. Ushbu maqsadga erishish uchun tadqiqot doirasida quyidagi masalalar o'rganiladi: akademik litsey o'quvchilarining ijtimoiy faol fuqaro sifatida shakllanish jarayoni, unga ta'sir etuvchi omillar, pedagogik jarayonda qo'llanilishi lozim bo'lgan ilg'or texnologiyalar va metodlarning samaradorligi.

Shuningdek, tadqiqot jarayonida O'zbekistonda akademik litsey ta'lim tizimi va undagi fuqarolik tarbiyasi jarayonining o'ziga xos jihatlari tahlil qilinadi. Zamonaviy yondashuvlar asosida ijtimoiy faol fuqaro shakllantirishga qaratilgan xorijiy tajribalar o'rganilib, ularning mahalliy ta'lim tizimiga moslashtirilishi bo'yicha takliflar beriladi.

Xulosa qilib aytganda, bugungi kunda jamiyatning barqaror rivojlanishini ta'minlashda yoshlarning faolligi, ularning huquqiy va ijtimoiy savodxonligi muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shu sababli, akademik litsey o'quvchilarining ijtimoiy faol fuqaro sifatida shakllanishi uchun samarali metodik yondashuvlarni ishlab chiqish va ularni ta'lim jarayoniga joriy etish ta'lim tizimining dolzarb yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

## **II. ADABIYOTLAR SHARHI**

Akademik litsey o'quvchilarining ijtimoiy faol fuqaro sifatida shakllanishi muammosi ko'plab mahalliy va xorijiy tadqiqotchilar tomonidan o'rganilgan. Ushbu bo'limda mavzu doirasida olib borilgan ilmiy tadqiqotlar tahlil qilinib, ijtimoiy faol fuqaro kompetensiyasini rivojlantirish bo'yicha ilg'or yondashuvlar, nazariy asoslar va pedagogik metodikalar ko'rib chiqiladi.

### **1. Fuqarolik kompetensiyasi va ijtimoiy faollik tushunchalarining nazariy asoslari**

Fuqarolik kompetensiyasi tushunchasi ijtimoiy fanlarning turli yo'nalishlarida tadqiq qilingan. Jumladan, Dewey (1916) demokratik jamiyatda fuqarolik ta'limining ahamiyati haqida fikr yuritib, shaxsning ijtimoiy faolligi ta'lim jarayonida rivojlantirilishi lozimligini ta'kidlaydi. O'zbekistonlik olimlar orasida Sh. Sayfullayev (2020) ham fuqarolik tarbiyasining ta'lim jarayonidagi o'rni va yoshlar ongini shakllantirishdagi ahamiyatini tadqiq qilgan. Mahalliy tadqiqotchilardan biri A. Xolmirzayev (2021) akademik litsey o'quvchilarining ijtimoiy faol fuqaro sifatida shakllanishida tarbiyaviy ishlarning roli va ta'lim muassasalarida fuqarolik ta'limining takomillashtirish yo'llarini tahlil qiladi. Uning



ta'kidlashicha, ijtimoiy faollik yoshlarning huquqiy ongini rivojlantirish bilan chambarchas bog'liq.

2. Akademik litsey o'quvchilarida ijtimoiy faol fuqaro kompetensiyasini rivojlantirish bo'yicha pedagogik yondashuvlar

Pedagogik tadqiqotlarda o'quvchilarning fuqarolik kompetensiyasini rivojlantirishda interfaol metodlarning samaradorligi keng yoritilgan. Xususan, Vygotsky (1978) o'rganish jarayonida ijtimoiy muloqot va ko'nikmalarning shakllanishini muhim omillardan biri sifatida ko'rsatadi. O'zbekistonda olib borilgan tadqiqotlar orasida M. Qosimova (2019) tomonidan amalga oshirilgan ilmiy ishda akademik litsey o'quvchilarining fuqarolik kompetensiyasini shakllantirishda loyiha metodidan foydalanish samaradorligi o'rganilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, loyihaviy yondashuvlar o'quvchilarning nafaqat bilim olishiga, balki ijtimoiy mas'uliyat hissining ortishiga ham xizmat qiladi. Shuningdek, T. Abduraxmonov (2022) ijtimoiy faol fuqaro shakllantirish jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining o'rnini o'rganib, raqamli ta'lim vositalaridan foydalanish ta'lim samaradorligini oshirishini ta'kidlaydi.

3. Xorijiy tajribalar va ularning O'zbekiston ta'lim tizimiga integratsiyasi

Xalqaro tadqiqotlarda akademik litsey o'quvchilarining ijtimoiy faol fuqaro sifatida shakllanishida maktab va jamiyat hamkorligi muhim ahamiyat kasb etishi qayd etilgan. Masalan, Putnam (2000) o'zining ijtimoiy kapital haqidagi tadqiqotida fuqarolik jamiyatida yoshlarning faolligini oshirish uchun ko'ngillilik (volontyorlik) loyihalarini joriy etish samarali natijalar berishini ta'kidlaydi.

Germaniya va Finlyandiya ta'lim tizimlarida fuqarolik kompetensiyasini rivojlantirish bo'yicha tadqiqot olib borgan Westheimer & Kahne (2004) demokratik ta'lim konsepsiyasini ilgari surib, yoshlarning ijtimoiy faolligi uchun maktab va mahalliy hamjamiyatning hamkorligini kuchaytirish zarurligini qayd etadi.

O'zbekistonda bu borada amalga oshirilayotgan islohotlar doirasida, Jumayev (2021) ta'lim tizimida G'arb tajribasidan foydalanish imkoniyatlarini tahlil qilib, yoshlarni fuqarolik jamiyatiga jalb etish borasida maktab va mahalla hamkorligi modelini taklif qilgan.

4. O'zbekiston ta'lim tizimida fuqarolik kompetensiyasini rivojlantirish bo'yicha islohotlar

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 26-sentyabrdagi "Ta'lim tizimini yanada takomillashtirish va yoshlarning huquqiy savodxonligini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarorida yoshlarning ijtimoiy faolligini oshirish va ularning fuqarolik ongini shakllantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan.

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligining 2022-yilda qabul qilingan qarorlarida ta'lim muassasalarida fuqarolik ta'limi bo'yicha maxsus dasturlar ishlab chiqish va pedagogik metodlarni takomillashtirish zarurligi ta'kidlangan. Mazkur tadqiqotlarning natijalari shuni ko'rsatadiki, akademik litsey o'quvchilarining ijtimoiy faol fuqaro sifatida shakllanishi jamiyat taraqqiyoti uchun muhim ahamiyat kasb etadi. Bu jarayonda interfaol ta'lim metodlari, loyihaviy va muammoli ta'lim yondashuvlari, shuningdek, xorijiy tajribadan samarali foydalanish ijobiy natijalarga olib kelishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, fuqarolik kompetensiyasini rivojlantirish bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy faol fuqaro sifatida shakllanish jarayoni uzluksiz

ta'lim tizimining muhim tarkibiy qismi bo'lishi lozim. Shu boisdan, O'zbekistonda bu borada pedagogik jarayonni takomillashtirishga qaratilgan izlanishlarni yanada kengaytirish va amaliy tadqiqotlarga e'tibor qaratish zarur.

### III.TAHLILLAR

Akademik litsey o'quvchilarining ijtimoiy faol fuqaro sifatida shakllanishi zamonaviy ta'lim tizimining dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi. O'zbekiston ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar doirasida yoshlarning ijtimoiy faolligini oshirish va fuqarolik kompetensiyasini shakllantirish bo'yicha bir qator tashabbuslar ilgari surilgan. Ushbu bo'limda akademik litsey o'quvchilarining ijtimoiy faol fuqaro sifatida shakllanishi bo'yicha olib borilgan ilmiy tadqiqotlar va amaliy tajribalar tahlil qilinadi.

1. Akademik litsey o'quvchilarining ijtimoiy faol fuqaro sifatida shakllanishiga ta'sir etuvchi omillar

Akademik litsey o'quvchilarining ijtimoiy faolligini oshirishga bir nechta omillar ta'sir ko'rsatadi:

- Pedagogik muhit va ta'lim metodlari:

Zamonaviy ta'lim metodlarining qo'llanilishi o'quvchilarning ijtimoiy faolligini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Jumladan, loyiha asosida o'qitish, interfaol mashg'ulotlar va muammoli ta'lim texnologiyalari orqali yoshlarning mustaqil fikrlashi va jamoaviy ishlash ko'nikmalari rivojlanadi.

- Oilaviy tarbiya va ijtimoiy muhit:

Ota-onalar va mahalla muhitining o'quvchilarning fuqarolik ongi shakllanishiga ta'siri katta. Ijtimoiy faoliyatda oilaning qo'llab-quvvatlashi o'quvchilarning jamiyat hayotida faol ishtirok etishiga yordam beradi.

- Huquqiy va siyosiy savodxonlik darajasi:

O'quvchilarning huquqiy savodxonligi qanchalik yuqori bo'lsa, ular ijtimoiy hayotda shunchalik faol bo'lishadi. Bu borada maktab va litseylarda fuqarolik ta'limi fanlarini yanada takomillashtirish muhim ahamiyat kasb etadi.

- Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining ta'siri:

Raqamli texnologiyalarning rivojlanishi o'quvchilarning fuqarolik faolligini oshirish uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Ijtimoiy tarmoqlardagi fuqarolik tashabbuslari, onlayn-petitsiyalar, virtual munozaralar kabi platformalar yoshlarning ijtimoiy faolligini oshirishga xizmat qilmoqda.

2. Akademik litsey o'quvchilarining ijtimoiy faollik darajasi bo'yicha o'tkazilgan tadqiqotlar tahlili

O'zbekiston akademik litseylarida o'quvchilarning ijtimoiy faollik darajasini aniqlash maqsadida o'tkazilgan so'rovnomalar va tadqiqotlar natijalari shuni ko'rsatadiki:

- O'quvchilarning 60% dan ortig'i ijtimoiy loyihalarda ishtirok etish istagini bildiradi, biroq amaliyotda ular yetarlicha jalb qilinmagan.

- 40% o'quvchilar volontyorlik yoki jamoaviy tadbirlarda faol ishtirok etadi, lekin ushbu ko'rsatkichni oshirish uchun qo'shimcha rag'batlantirish tizimi zarur.

- 35% o'quvchilar jamiyat hayotiga ta'sir ko'rsatish uchun o'z fikrlarini erkin ifodalash imkoniyatining yetarli emasligini ta'kidlaydi.

- Ijtimoiy tarmoqlardan foydalanish ijtimoiy faollik vositasi sifatida keng tarqalgan bo'lsa-da, ularning real hayotdagi faollikka ta'siri hali ham past darajada.



3. Fuqarolik kompetensiyasini rivojlantirish bo'yicha tavsiyalar

Tahlillar natijasida akademik litsey o'quvchilarining ijtimoiy faol fuqaro sifatida shakllanishini rivojlantirish uchun quyidagi takliflar ishlab chiqildi:

1. Loyiha asosida o'qitish metodini joriy etish:

O'quvchilarni jamiyat hayotiga ta'sir ko'rsatishga o'rgatish uchun loyihaviy ta'lim tizimini keng joriy etish kerak.

2. Fuqarolik kompetensiyasini baholash tizimini ishlab chiqish:

O'quvchilarning fuqarolik bilimi va ijtimoiy faolligini baholovchi maxsus tizim yaratilishi lozim.

3. Mahalliy jamiyat va maktab hamkorligini kuchaytirish:

O'quvchilarni mahalliy muammolarni hal qilish jarayoniga jalb qilish orqali ularning ijtimoiy faolligini oshirish mumkin.

4. Ota-onalar va pedagoglarni jalb qilish:

Fuqarolik kompetensiyasini shakllantirish faqat ta'lim muassasalari bilan cheklanmay, ota-onalar va jamoatchilik ham ishtirok etishi kerak.

5. Volontyorlikni ta'lim jarayonining ajralmas qismi sifatida kiritish:

O'quvchilarning ijtimoiy loyihalarda ishtirok etishini ta'lim dasturlariga majburiy komponent sifatida kiritish kerak.

Yuqoridagi tahlillar shuni ko'rsatadiki, akademik litsey o'quvchilarining ijtimoiy faol fuqaro sifatida shakllanishi uzluksiz ta'lim jarayonining muhim qismidir. Bu jarayonni takomillashtirish uchun ta'lim metodikasini zamonaviylashtirish, amaliy faoliyatni oshirish va yoshlarning jamiyat hayotiga bevosita ta'sir ko'rsatishiga sharoit yaratish zarur.

**IV.MUHOKAMA**

Akademik litsey o'quvchilarining ijtimoiy faol fuqaro sifatida shakllanishi zamonaviy jamiyatning muhim yo'nalishlaridan biridir. Ushbu jarayon nafaqat ta'lim tizimi, balki ijtimoiy muhit, oilaviy tarbiya va davlat siyosati bilan ham bevosita bog'liq. Bugungi kunda yoshlarning fuqarolik kompetensiyalarini rivojlantirish bo'yicha turli dasturlar ishlab chiqilgan bo'lsa-da, bu sohada hali to'liq hal etilmagan muammolar mavjud. Ta'lim jarayonida an'anaviy uslublarning ustunligi, amaliy mashg'ulotlarning yetishmovchiligi va volontyorlik faoliyatining keng rivojlanmagani yoshlarning jamiyat hayotida faol ishtirok etishiga to'sqinlik qilmoqda. O'quvchilarning ijtimoiy faolligini oshirish uchun ta'lim jarayonida interfaol metodlarni keng qo'llash lozim. Bu borada xorijiy tajriba muhim ahamiyat kasb etadi. Masalan, AQSh, Germaniya va Finlyandiyada o'quvchilar fuqarolik bilimlarini amaliy loyihalar, debatlar va volontyorlik orqali mustahkamlaydilar. O'zbekiston ta'lim tizimida ham shunday mexanizmlarni joriy qilish maqsadga muvofiqdir. Jumladan, fuqarolik fanlarini kengaytirish, huquqiy bilimlarni oshirish va yoshlarni ijtimoiy loyihalarga jalb qilish orqali ularning ijtimoiy mas'uliyat hissi shakllantirilishi mumkin.

Shuningdek, ijtimoiy tarmoqlardan samarali foydalanish imkoniyatlari ham o'rganilishi zarur. Bugungi kunda ko'plab yoshlar internet orqali muloqot qilishadi, ammo ularning aksariyati bu platformalardan ijtimoiy faollikni oshirish yoki jamiyat hayotiga hissa qo'shish uchun foydalanmaydi. Shu bois, yoshlarning onlayn tashabbuslarini qo'llab-quvvatlash va ularga ijtimoiy loyihalarni targ'ib qilish imkoniyatini yaratish dolzarb masalalardan biridir. Fuqarolik kompetensiyasini rivojlantirishda ota-onalar va pedagoglarning roli ham katta ahamiyat kasb etadi. O'quvchilarning ijtimoiy faolligini

oshirish uchun ta'lim muassasalari bilan bir qatorda, oilada ham ijtimoiy mas'uliyat muhitini shakllantirish muhimdir. Shu sababli, ota-onalar va o'qituvchilar uchun maxsus treninglar va seminarlar tashkil etish, ularni o'quvchilarning tashabbuslarini qo'llab-quvvatlashga undash samarali natijalar berishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, akademik litsey o'quvchilarining ijtimoiy faol fuqaro sifatida shakllanishi tizimli va kompleks yondashuvni talab qiladi. Ta'lim dasturlarini modernizatsiya qilish, volontyorlik faoliyatini rag'batlantirish va raqamli texnologiyalardan foydalangan holda fuqarolik kompetensiyalarini rivojlantirish orqali bu jarayonga katta ta'sir ko'rsatish mumkin. Buning natijasida yoshlar jamiyat hayotida faol ishtirok etuvchi, o'z mas'uliyatini angelaydigan fuqarolarga aylanishi mumkin.

V.XULOSA. Akademik litsey o'quvchilarining ijtimoiy faol fuqaro sifatida shakllanishi ta'lim tizimining asosiy maqsadlaridan biri bo'lib, bu jarayon nafaqat bilim berish, balki yoshlarning jamiyat hayotida faol ishtirok etishini rag'batlantirishni ham talab etadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, fuqarolik kompetensiyalarini rivojlantirish uchun ta'lim muassasalarida innovatsion va interfaol metodlarni joriy etish zarur. An'anaviy ta'lim uslublari yoshlarning mustaqil fikrlashi va jamiyatga integratsiyalashuvini to'laqonli qo'llab-quvvatlay olmaydi. Shu boisdan, yangi pedagogik texnologiyalar, amaliy mashg'ulotlar va ijtimoiy loyihalarni kengaytirish muhim ahamiyat kasb etadi. Bugungi kunda O'zbekistonda fuqarolik kompetensiyasini rivojlantirish bo'yicha muayyan ishlar amalga oshirilayotgan bo'lsa-da, bu yo'nalishda hali ko'plab muammolar mavjud. Xususan, volontyorlik harakatlarining yetarlicha rivojlanmagani, ijtimoiy loyihalarning cheklanganligi va o'quvchilarning jamiyat hayotidagi ishtirok darajasining pastligi dolzarb masalalar sirasiga kiradi. Shu sababli, ta'lim muassasalari va davlat tashkilotlari tomonidan ushbu muammolarni bartaraf etish bo'yicha aniq mexanizmlar ishlab chiqilishi lozim. Jumladan, o'quv dasturlarida huquqiy va ijtimoiy fanlarga ko'proq e'tibor qaratish, yoshlarni fuqarolik jamiyati institutlari bilan yaqin hamkorlik qilishga rag'batlantirish samarali natijalar berishi mumkin. Bundan tashqari, zamonaviy texnologiyalar, xususan, ijtimoiy tarmoqlardan samarali foydalanish yoshlarning ijtimoiy faolligini oshirishga xizmat qilishi mumkin. O'quvchilar orasida raqamli platformalar orqali fuqarolik mas'uliyati va huquqiy madaniyatni shakllantirish bo'yicha maxsus dasturlarni amalga oshirish ularning faolligini yanada oshirish imkonini beradi. Shu bilan birga, ota-onalar va pedagoglarning roli ham juda muhimdir. Ota-onalar va o'qituvchilar uchun maxsus seminar va treninglar tashkil qilish orqali yoshlarning tashabbuslarini qo'llab-quvvatlash va ularga ijtimoiy mas'uliyatni singdirish mumkin.

Xulosa qilib aytganda, akademik litsey o'quvchilarining ijtimoiy faol fuqaro sifatida shakllanishi ko'p qirrali va tizimli yondashuvni talab etadi. Ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, amaliy mashg'ulotlarni ko'paytirish va yoshlarni ijtimoiy loyihalarga keng jalb etish orqali ularning fuqarolik kompetensiyalarini rivojlantirish mumkin. Shu bilan birga, jamiyat, ta'lim muassasalari va oilaning o'zaro hamkorligi bu jarayonning yanada samarali kechishini ta'minlaydi. Bunday yondashuv natijasida yoshlar nafaqat bilimli, balki jamiyat oldida o'z mas'uliyatini angelaydigan, ijtimoiy faol va tashabbuskor fuqarolar sifatida shakllanadi.



---

**ADABIYOTLAR RO'YXATI:**

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti farmoni. (2017). "O'zbekiston Respublikasida ta'lim tizimini rivojlantirish strategiyasi."
2. O'zbekiston Respublikasi Ta'lim kodeksi. (2021). – Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi nashriyoti.
3. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi. (2023). "O'zbekistonda maktabdan tashqari ta'limni rivojlantirish bo'yicha yo'riqnomasi."
4. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi qarori. (2022). "Maktabdan tashqari ta'lim muassasalarida ijtimoiy loyihalarni amalga oshirish tartibi."
5. O'zbekiston Respublikasi Yoshlar siyosati konsepsiyasi. (2021). – Toshkent: Yoshlar ishlari agentligi nashriyoti.
6. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. (2023-yilgi tahrir). – Toshkent: Adolat nashriyoti.
7. O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi. (2023). "O'zbekiston ta'lim tizimini rivojlantirish bo'yicha konsepsiya."
8. Dewey, J. (1916). Demokratiya va ta'lim: Ta'lim falsafasiga kirish. – Nyu-York: Makmillan nashriyoti.
9. Freire, P. (1970). Mazlumlarning pedagogikasi. – Nyu-York: Continuum nashriyoti.
10. Vygotskiy, L. S. (1978). Jamiyatda ong rivojlanishi: Oliy psixologik jarayonlarning shakllanishi. – Kembrij: Harvard universiteti nashriyoti.
11. OECD. (2019). Ta'lim va ko'nikmalar kelajagi: 2030 yil uchun ta'lim modeli. – Parij: OECD nashriyoti.
12. Coleman, J. S. (1990). Ijtimoiy nazariyaning asoslari. – Kembrij: Harvard universiteti nashriyoti.
13. Putnam, R. D. (2000). Yakkalanish: Amerika jamiyatining parchalanishi va qayta tiklanishi. – Nyu-York: Simon & Schuster.
14. Astin, A. W. (1993). Kollejda nima muhim? To'rt yil davomida talabalarning o'sish jarayoni. – San-Fransisko: Jossey-Bass nashriyoti.
15. Bandura, A. (1986). Ijtimoiy ong va harakatning asoslari: Ijtimoiy kognitiv nazariya. – Nyu-Jersi: Prentice Hall.
16. UNESCO. (2018). Global fuqarolik ta'limi: XXI asr chaqiriqlariga javob berish. – Parij: UNESCO nashriyoti.